

Nyári táborok

Augusztusi tűzijáték a szentléleki táborban

A hazai csillagászati rendezvények sorában, már sok éve, a legnagyobb létszámot az MTT (Meteor Távcsoves Találkozó) toborozza össze. Augusztus 19–22. között a Bükk hegység szentléleki Turistaparkja volt ennek a helyszíne ismét, immár negyedszerre. A létszám kezdettől 200 fő feletti, az utóbbi években egyre inkább a 300 főt közelíti. A 750 m-es tengerszint feletti magasság, az éjjeli sötét ég, a nappali szép környezet, a kocsival történő jó megközelítés lehetősége, és maga a nagy tömeg csábítja ide a csillagászat iránt érdeklődőket. A körülmények pedig (szállás, sátrazás, tisztálkodás, büfé, előadóter) kellően jók, és még képesek ellátni az ide zárandókat.

Év közben is szorgos pályázati és építési munkát folytattak a házigazda Katona Ferencék, hiszen minden nyáron újabb fejlesztésekkel találkozunk: hegyi-kocsmá, főző- és étkező-épület, további szállásépületek. Mindegyik szép, tájba illő és magas színvonalú famegmunkálással készült. Egy kültéri vizesblokk megépítése még a nagy terv, ami megoldaná a csillagászok legsürgetőbb kis- és nagydolgoit.

Idén augusztus 19-én déltől estig népesült be a füves terület. Legalább száz gépkocsi érkezett meg és parkolt le, talán százötven sátorot vertek fel szerteszét. Előkerültek az ide szállított távcsovek, nagyrészt az észlelőretele kitelepülve, így a sötétedés kezdetén legalább száz helyen lehetett távcsovébe pillantani. Az első két éjszaka ege igen jó volt: felhőtlen, alul is tiszta, vidékiesen sötét, 6,0–6,5 magnitúdós határ szabad szemmel, szép Tejúttal. Kelet felé Miskolc érezhető, de nem zavaró. A sok távcső elsősorban a mély-egyek világa felé fordult: a látványos, népszerű ködfoltok és halmazok tucait nézhettük kisebb és nagyobb távcsovekben. A sokféle gyártmányú és minőségű távcsovében számtalan nagyítással szemlélhettük ugyanazon égi objektumokat, összehasonlítva egyik műszert a másikkal, vagy a saját műszerünket másokéval.

Közben, vagy a tömeg fogyásával halványabb mély-egyek, szorosabb kettőscsillagok, változócsillagok is előkerültek. Sokan megtekintették a Zsiráfban az NGC 2403 galaxist és benne az utóbbi évek legfényesebb szupernóváját, a 2004dj-t. A tavaszi ég nagy sztárja, a C/2001 Q4 (NEAT) üstökös, legyengülve, közepes műszerekkel még látszott a Göncölszekérben. A távcsovezőket pár percenként felvillanó halvány meteorok látványa szórakoztatta. Sajnos az eget egyéb fények (műholdak, repülő) állandó vonulása tarkította, de ez elől elmenekülni már sehol sem lehet manapság. A Hold hamar lement, éjjel a bolygókat „csak” az Uránusz és Neptunusz képviselte. Egy kevesen ébren maradtak a Szaturnusz és Vénusz hajnali látványáig.

A távcsovek szemléltése, ismertetése, fényképezése nappal is folyamatos volt. Egyre kevesebb a hazai készítésű műszer. Egyre nagyobb arányt mutatnak a gyáriak: kezdve a sorozatban gyártott kisebbektől, a sok középkategóriás távcsovéon át, egészen a nagyon jó minőségű távcsovécsodákig. Mindennek persze üzletpolitikai, sőt világpolitikai okai vannak, de hát: ez van! Akár még örülni is lehet neki! Van bőven választék: típusokban, méreteken, minőségben, gyárakban, árakban. Egy ilyen évenkénti nagy távcsové-seregszemle pedig bemutatja ezt a széles választékot. Még lehet nézni, meg lehet fogni, meg lehet emelni, tekerni, huzigálni. Be lehet állítani valami szépet, szorosat, halványat. Különösen jó, hogy a hazai távcsovégyártó és forgalmazó cégek nemcsak támogatták a találkozót, hanem jelenlétükkel is emelték a rendezvény fényét. 21-én délelőtt a távcsové fórumon sorban ismertették tevékenységüket, áruvá-

lasztékukat. Tényleg szép spektrumot tártak elénk! Délután pedig az Asztrobazárban kiállított műszereiket megvásárolhatták az érdeklődők.

Az éjszakai csillagászokodás, az alvás és a műszerbörze után még fennmaradt időt az előadások töltötték ki. Augusztus 20-án délelőtt elsősorban az év nagy eseményét, a Vénusz-átvonulást élhettük át újra. Sok-sok kép készült, az előadásátorban pár ezer képet mindenki megnézhetett. Az ország legalább 50 (talán 100?) helyén volt szervezett bemutatás a nagyközönségnek, iskoláknak. Az erről szóló élménybeszámolók közben több érdekes, ötletes, sokaknak hasznos beszámoló hangzott el, amelyek nemcsak erre az eseményre, hanem más megmozdulásokra, sőt egyesületünk egész jövőjére is jótékonyak lehetnek. Milyen jó lenne, ha a kiváló szervezők, pályázók, helyi „mozgalmárok”, a helyi erőforrásokat előmozdítók: az itt elmondottakat megírnák kis cikkekben a Meteor számára! A lap szívesen helyt adna ennek, az olvasóközönség örömmel olvasná a jó ötleteket.

Előadások szóltak a Marson járásról, a Szaturnusszal kapcsolatos úrprogramokról, a magyar vonatkozású égitestekről, a bolygóészlelés legmodernebb lehetőségeiről. Az előadásor fénypontja „fényes jövőnkről”, azaz a fényszennyezésről szólt. Még Nagy Károly bicskei csillagvizsgálója és a Szent Korona kapcsolatáról is hallhattunk egy különös előadást. Este a hazai asztrofotósok, illetve felvételeik showja és csillagászati filmek tábori mozija színesítették a programot, az Orion-úrhajó fantasztikus kalandjaival súlyosbítva.

A tábor három napja az augusztus huszadiki „hármás-ünnepre” esett, 20-án késő este valóban tűzijáték-fények színesítették az ünnepi eget Eger, Miskolc, Kazincbarcika azimutjai felől. Ez valóban ünnep volt a hazai amatőr csillagászati mozgalomnak is, mivel ezen a napon az Országházban kapott magas állami kitüntetését egyesületünk egyik tagja: az amatőr csillagász mozgalomban végzett munkássága, ismeretterjesztő és publikációs tevékenysége elismeréseként. Aki kapta, az a legaktívabb, a legtöbbet dolgozó, az egyesületi munkát jól összefogó tagtársunk, nevezetesen a főtítkárunk volt. A Magyar Köztársasági Érdemrend Lovagkeresztje átvételének aznapi ceremóniáját Mizser Attila este már a táborban ismertette is, köszönetet mondva a munkálkodását segítőeknek.

A harmadik éj távoli villámokkal, egyre felhősebb idővel indult és esőzéssel folytatódott, majd özönvízbe torkollott. Így egy igen „elázott” társaság végezte a táborzárást és sátorbontást augusztus 22-én. Egy 25 fős csoport még meglátogatta a „véletlenül” éppen akkor avatásra kerülő új miskolci magán-csillagvizsgálót. Szirmán, a városhoz tartozó kis településen lakó Braskó Sándor, házában kertjébe épített saját csillagvizsgálót, letelhető tetővel, melegedő-kuckóval, kiváló műszerezettséggel. Az Androméda Csillagvizsgálót hangulatos beszédekkel avattuk fel, élvezve házigazdánk és családja kedves vendégszeretétét.

Még gondolatban visszatérve Szentlélekre: nyilván sok szépet és jót lehetne elmondani erről a helyszínről (autóval jól megközelíthető, megvan ekkora létszámra az infrastruktúra, szép hely, a természeti környezete is az, kirándulási lehetőségei is jók, az éjszaki égboltja is jó nekünk). Jó alkalom ez, hogy személyesen találkozhassunk mozgalmunk tagjaival, sokukkal csak évente egyszer (Jé, mennyit öregedett! - gondoljuk magunkban arról, akit régebben nem láttunk...). Mai, időhiánnyal küszködő világunkban szinte csak itt van erre lehetőségünk: hosszabb ismerkedésre, beszélgetésre, tapasztalatcserére, közös programokra. Együtt lenni a hozzánk hasonló hobbit

űző emberekkel. Van, aki már nyaralásra is a Bükkbe jön, valamivel több éjjelre ideköltözve. Már sokan családjukat is idehozzák: társaikat, gyerekeiket.

Ki tudja, mit hoz a jövő, milyen irányban folytatódik az MTT, amikor már mindenki megvette és megmutatta távcsöveit? Persze, akkor is lesznek a csillagászatot éppen elkezdők, akiknek egy ilyen találkozási alkalom nagy élményt és jó irányba indulást jelent majd. Már csak az ő kedvükért is érdemes ide eljöttünk újra és újra!

KESZTHELYI SÁNDOR

A szentléleki távcsövek Illés Tibor honlapján: <http://mtt2004.fw.hu/>

A rendezvény támogatói:



Kiskun–Neptunusz észlelőtábor

Ez a tábor az MCSE Kiskun Csoport és a Neptunusz AmatőrCsillagász Kör által kerül megrendezésre évente egyszer. A tábor helyszíne Kalimajor, a Teleki Kastélyszálló parkja. Kalimajor Solt és Harta között található, könnyen megközelíthető. A területén elegendő hely van a sátrak felállítására, a Duna néhány száz méterre folyik, található a területen úszómedence is.

Idén az észlelőtábor augusztus 11-én kezdődött. Szerda délutántól a résztvevők folyamatosan érkeztek. Este Benkovics Zoltán, a tábor vezetője megnyitót tartott. A vacsora elfogyasztása után lassan előkerültek a távcsövek is. A „műszerpark” szép számú volt, zömmel jó optikai minőségű távcsövekből állt. Ezen az estén már sokan voltunk a helyszínen. A „kiskunok” mellett lassan megérkeztek Keszthelyi Sándorék és Pál Károlyék Pécsről, Hevesi Zoltánék és Bozsoky Jánosék Kaposvárról, Romhányi Attila, Ferenczi Béla és Filó Dániel Dunaújvárosból. Nagyon izgatottak voltunk, ugyanis aznap éjjelre várta mindenki a Perseidák meteorraj kitérését. Még szinte nem is sötétedett be, a keleti égen egy gyönyörű tűzgömböt láttunk (azokban a napokban minden éjjel figyeltem a meteorokat, de olyan gyönyörűt, mint az volt, nem láttam). Az idő múlásával, éjfél felé már egyre többen elmentek a sátrukba aludni. A kitaróak pedig csak számolták a meteorokat: 207, 208, 209, 210... Ezt majdnem két óra alatt észleltük! Másnap a fiatalok kedvéért volt számháború. Dél előtt elkezdődött a tükröcsiszolás is, melyen az idén sajnos kevés résztvevő akadt, de két távcsövet – melyek tükrei tavaly itt készültek – az ég alatt kipróbáltunk, és bátran kijelenthetem: jól vizsgáztak.

Folytatás a 35. oldalon!

Folytatás a 33. oldalról! (Kiskun–Neptunusz tábor)

A közös ebéd elfogyasztása után baráti beszélgetések kezdődtek. Délután elmentünk sétálni a Duna-partra, és aki napnyugta körül is ott járt, az csodálatos, színes naplementét láthatott. A szürkület bekövetkeztével ismét észlelések vették kezdetüket, itt hozzáteszem, gyönyörű volt az égbolt, és csak minimális fényszennyezés látszott az égen. Ismét a már – megszokott sorrendben zajló – észlelés következett: egy kis mélyegyezés! A galaxisok, gömbhalmazok, planetáris ködök – és még sorolhatnám – lenyűgözőek voltak. És minden éjjel így folyt az észlelések. Egyszer az ég sarkifény-gyanús volt, de – sajnos – csak a környező fények játéka csalt meg bennünket.

Napközben szabadprogram volt, késő délután pedig előadások kezdődtek: csütörtökön Keszthelyi Sándor a változócsillagokról tartott előadást, másnap Simon Attila, a Kiskun Csoport csillagász szakos egyetemi hallgatója napjaink kozmológiájába vezette be a közönséget, majd Keszthelyiné Sragner Márta a Gothard fivéerekről mesélt (itt meg kell jegyeznem, az előadása közben volt egy kis extra: egy gyönyörű szivárvány).

Szombaton délelőtt Bozsoky János távcsőépítési és -vásárlási témában, Marton Géza MCSE szakcsoporthoz vezető pedig „Készítsünk napórát” címmel tartott érdekes gyakorlati bemutatót.

A délutáni előadásorozatban Bartha Lajos a bolygómegfigyelésekről, az ország egyik legjobb asztrofotósa, dr. Zseli József pedig gyakorlati bemutatójával a webkamera csillagászati célú felhasználásáról érkezett, továbbá hozott – az ő szavait idézve – „egy kis meglepetést”: a vetítéses bemutató végén lejátszott egy videofelvételt a Vénusz-átvonulásról, melyen a kilépés pillanatait örökítette meg. Ezek után ismét szenzációs „kukkerolás” következett.

Elérkezett lassan a vasárnap, a hazaindulás napja: néhányan már kora hajnalban fent voltunk, holdsarlót észleltünk. Négyen jártunk sikerrel, 22 óra alatti sarlót sikerült megpillantanunk és lefotózunk. A nap első felében még – szokás szerint – a medencét birtokoltuk, aztán lassan elkezdtünk összecsomagolni, és elbúcsúztunk egymástól, aztán hazaindultunk.

A tábort összegezve elmondhatom, hogy a rendezvénysorozat, melyen részt vettem, egy országos szintű, évről évre fejlődő program. A rendezvény népszerűségét jó mutatja, hogy több mint hetven résztvevő volt, és nem csak a környékről! Az említett táborozók-előadók mellett még Szabadkáról is érkezett érdeklődő!

Végül ezúton is meg szeretném köszönni Benkovics Zoltánnak, Balaton Lászlónak, és Rezsabek Nándornak, és mindazoknak, akik részt vettek az előkészületekben, hogy megszervezték és megrendezték ezt a hasznos, szórakoztató és érdekes tábort.

NÉMETH ZOLTÁN

Oszkói asztro-piknik

Csendesek a hajnalok. Legalábbis mostanában, Matisz Attila tagtársunk oszkói szőlőhegyi birtokán, ahol a friss, hajnali harmattól pókhálók zegzugos formái gyönyöröznek és nemhogy a legyek, de még a szúnyogok duruzsolása sem hallható.

Nem úgy, mint július közepén, amikor szorgos kezek fogtak kaszát, fejszét és egymást, hogy a „Pápai Rendelet” értelmében a nyári napfordulót követő első újhold utáni hétvégén, vagyis július 16-án, 17-én és 18-án kedvező körülmények között, zöld pázsittal tudja fogadni a házigazda amatőrcsillagász vendégeit.

Fel is bukkant hamarosan – szünyogok üldöző hadától kísérve – a bokrok sűrűjéből egy népes csoport, akikről kiderült, hogy a Jeli Arborétumba tartó, ám a helyes útról kissé letért Szent Erzsébet 128-as, a Szent István 28-as és a Tomori Pál 647-es cserkészcsapat kissé meggyötört emberkéi. Az eltévedés miatt büntetésből mindenkinek meg kellett néznie az aktuális napfoltcsoportot. A szép látványtól azonban felélénkülték a fiatalok, nagyon tetszett nekik a bemutató és újult erővel vágtak neki a helyes iránynak.

Gépkocsikonvoj érkezett. Megkezdődött a tábori élet, egymás üdvözlése, ismerkedés az újoncokkal, gyors baráti eszmecserek, sátorverés, távcsövek beállítása, készülődés az esti vacsorához, szalonnapirításhoz.

Bizonyos vérszívók okozta krízisen átesve nagyon jól éreztük magunkat Asztropoliszban. Még az időjárás is kegyeibe fogadta táborunkat, mert napközben folyamatosan lehetett észlelni a Napot, éjszaka pedig a szikrázó égbolt látványosságait vettük sorra, előnyben részesítve a Messier-objektumokat és a kettőscsillagokat. Általában 6,5–7,0 magnitúdó körüli szabad szemes határfényesség volt, a Tejút szinte lebegni látszott a fejünk felett.

A házigazda a Kanizsai Dorottya Gimnázium három tanulóját is a táborba csábította észlelési gyakorlatra, ott volt szűkebb családi köre, a Hegyháti Csillagvizsgáló Alapítványt nyolc fővel képviseltük (köztük 3 fő egyesületi taggal).

Mint mindennek, a piknikezésnek is vége szakad egyszer. Nagyszerűen éreztük magunkat, sok élménnyel, új ismeretekkel gazdagodva hagytuk el a jól ismert táborhelyet. Megfogadtuk, hogy a rendelet értelmében jövőre, az ötödik oszkoí Asztropikniken itt, Asztropoliszban újra találkozunk.

TUBOLY VINCE

A XI. Magyar Ifjúsági Űrtábor

Táborunkat Kiskunhalas rendezték meg augusztus 9-e és 14-e között. 20 diák – többek között Erdélyből és a Felvidékről érkezettek – vett részt rendezvényünkön 12-től 22 éves korig. Helyszínünk a II. Rákóczi Ferenc Mezőgazdasági, Közgazdasági Informatikai Szakközépiskola és Kollégium diákotthona volt, amely otthont adott előadásainknak, foglalkozásainknak, vetélkedőinknek és mindazon programjainknak, amelyek valamilyen technikai segédeszközt igényeltek. Emellett szállásunkat és ellátásunkat is a szakközépiskola és a kollégium adta, amelynek hatalmas kertje, valamint foglalkoztató termei rendezvényeink rendelkezésére álltak.

A megnyitón a tábor résztvevőit Kiskunhalas városának alpolgármestere, dr. Komáromi Szilárd, majd dr. Magyarai Béla, a MANT elnöke köszöntötte, aki ezután meg is tartotta az első, reprezentatív előadást.

Programunk gerincét a huszonegy előadás, köztük úrfórumok, kerekasztal, a Huntsville-i Nemzetközi Űrtáborban jártak beszámolója és a vetélkedők képezték. Vetélkedőink végeztével értékes műszaki, illetve úrkutatási szakkönyveket, szakfolyóiratok tematikus példányait, poszttereket kaptak az arra érdemesültek – ezek az

úrkutatásban való további elmélyülést szolgálják. Az úrtábor során különösen nagy érdeklődést váltott ki az a téma, amely a csillagászat szolgálatába állított úrkutatást taglalta – vajon mit tehet az úrkutatás az egyéb tudományok érdekében? Figyelemre méltó az ifjúság ez irányú fogékonysága!

Míndezeket külső programok is kiegészítették: több alkalommal is jártunk a Kiskunhalas városának – ezen belül is a II. Rákóczi Ferenc Mezőgazdasági, Közgazdasági Informatikai Szakközépiskola és Kollégium – támogatásával működő Városi Csillagvizsgálóban, ahol Balogh István kalauzolásával bemutatásokon, meteorészleléseken vehettünk részt, megtekinthettük az értékes és változatos műszerparkot, amely berendezések közül nem egy Balogh István saját keze munkája.

A másik, nagy lelkesedést kiváltó esemény az egész napos, éjszakába nyúló, több csoportos úrszimulációs „műsor”, amely egy, a 2001. évi, debreceni úrtáborban felmerült ötlet óta folyó kemény munka igen látványos színre kerülése, valamint a 2002-es, fehérvári és a tavalyi csillebérci bemutató folytatása volt. Az, hogy ebben az életmódban részünk lehetett, leginkább Endrédi Dávid Gábor, Horváth Márk, Neizer Zita, Sándor Ferenc és Várhegyi Zsolt ifjú tagtársaink kiemelkedő érdeme. A szimulátoros programmal párhuzamban Szentpéteri László GPS műszerrel megoldható kereső-felfedező feladatokat adott az egyes csoportoknak, valamint városnéző sétákon vehettünk részt.

Előadóinkat további tekintélyek is képezték, így pl. a nemzetközi elismertségű dr. Almár Iván professzor, a már említett dr. Magyarai Béla kiképzett úrhajós, dr. Both Előd, a Magyar Úrkutatási Iroda igazgatója –, dr. Kelemen János a Magyar Tudományos Akadémia Csillagászati Kutatóintézetéből, dr. Bérczi Szaniszló az Eötvös Loránd Tudományegyetemről és dr. Frey Sándor a Földmérési és Távérzékelési Intézet penci Koszmikus Geodéziai Obszervatóriumából.

Az igényeknek megfelelően az idén a korábbiaknál jóval több olyan program, illetve vetélkedő volt, amelyet maguk az úrtáborozók, illetve a korban hozzájuk jóval közelebb álló ifjú kollégáink valósítottak meg. Ilyen pl. az immár elmaradhatatlan, fergeteges ismerkedési est, rakétabemutató vízzel, továbbá a többi, saját kezdeményezésű és kétségtelenül szórakoztató egyéb „műsor”. Ezek szervezéséből és megvalósításából alaposan kivette részét Neizer Zita, aki a tábor vezetésében idén is fontos funkciót töltött be.

Minden úrtábor programjának szerves része a tanulmányi kirándulás; ezúttal a Bajai Obszervatóriumba látogattunk el. Itt természetesen megtekinthettük az obszervatórium műszereit, és előadásokat hallgattunk az intézet legújabb tudományos eredményeiről. Ezt kiegészítette egy pompás városnézés és egy jól sikerült ebéd, amit vendéglátóink a helyszínen főztek meg bográcsban.

Megköszönjük vendéglátónk, Kiskunhalas városa, valamint a II. Rákóczi Ferenc Mezőgazdasági, Közgazdasági Informatikai Szakközépiskola és Kollégium vezetőinek és dolgozóinak, a Városi Csillagvizsgáló vezetőjének, valamint a Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Csillagvizsgáló Intézet munkatársainak és egyben mindazok áldozatos munkáját, akik szabadidejüket sem kímélve besegítettek a legnagyobb horderejűtől a legapróbb ügyekben való folytonos munkálkodás során.

Támogatóink: Kiskunhalas városa, Magyar Úrkutatási Iroda, MTA KTM CSKI, Atlant Hungary Kft., Természet Világa, Élet és Tudomány, Aero Magazin, Magyar Csillagászati Egyesület és az egyes táborozókat támogató önkormányzatok, valamint a táborot pályázat útján regionálisan támogató szervezetek.

BÁN ANDRÁS